

RENDAHGYÓ ÉNEKÓRA — MUZSIKÁS MÓDRA HAMAR DÁNIEL A GYEREKEK ELŐTT SZÜLETŐ ZENERŐL, A HAGYOMÁNYOK SZEREPERŐL

Hamar Dániel

(Budapest, 1951. január 22.)

Kossuth-díjas népzeneész, a Muzsikás együttes alapító tagja, geofizikus, a földtudományok kandidátusa, az ELTE Geofizikai és Űrtudományi Tanszéke Űrkutató Csoportjának nyugalmazott tudományos főmunkatársa.

Már több mint kétszázötvenezer diákkal, pedagógussal találkoztak, sok száz iskolában mutathatták be Rendhagyó énekórájukat, amelyen élő zenei élményt kívánnak adni a résztvevőknek, s felkelteni érdeklődésüket a népzene, a hagyományok iránt. A Muzsikás együttes az összes jelentkező intézménybe ellátogat, méghozzá teljesen ingyen, csak a sorát kell kivárnia minden iskolának, hiszen az érdeklődés sokszoros. A különleges sorozatot már több mint két évtizede, 2004 decemberében indították útjára, de ma is változatlan lelkesedéssel igyekeznek megnyerni a gyerekeket a zenének, megmutatva, milyen fontos szerepet játszhat öröm és bánat idején, s mennyire megszépítheti a mindennapokat. Hamar Dániellel – aki nagybögön, dobos és ütőgardonon is muzsikál, s az együttes szóvivője - a Rendhagyó énekórák ötletéről, a gyerekekre gyakorolt hatásáról, valamint arról is beszélgettünk, miként hatott rájuk, a sorozat.

– Hány Rendhagyó énekórát adnak egy évben?

– Az első időkben ötvenet tartottunk, aztán hatvanra, tavaly pedig már hetvenötre kúszott fel a szám. Egy nap, ha belefér, négy órát is adunk, mindig a délelőtti órákban. Ennél többet azonban nem tervezünk, mert azt tapasztaltuk, hogy 12 óra után elkezdnek fáradni a gyerekek, egyre nehezebb lekötni a figyelmüket. Tanulmányt lehetne egyébként arról készíteni, hogy az egyes vidékeken miként lehet aktiválni a diákokat. Persze mindez iskolafüggő is. Jelentős a különbség például egy

falusi iskola és egy budapesti elit alapítvány tanulói között. Az előbbiben végtelen tisztelettel, áhítattal fogadnak, egyetlen hang sem hallatszik, míg az utóbbiban azért oda kell figyelni a fegyelemre... De természetesen az ottani gyerekeket is meg lehet a zenével érinteni. Sosem szólunk rá a diákokra, mindig csak kérünk. S ha netán túl nagy a hangzavar, azt mondom: Nézzétek, azon a lámpán ott ül egy szúnyog, s most átrepül a másikra! Hallgassátok! S amikor pissenés nélkül figyelnek, hozzáteszem: Látjátok, milyen ereje van a csendnek! Az évek során megtanultuk, miként lehet lekötni a gyerekek figyelmét és élményt adni. Sokszor eszembe jut egy történet, még fiatal zenész korunkból. Csodálattal figyeltük Levente Péter előadásait, aki kiválóan kezelte a kicsiket. Mi akkor még nem mertünk volna zenélni nekik, nem volt meg hozzá az önbizalmunk. Egy alkalommal láttuk, milyen kiválóan kezel egy csapatnyi, a műsorfüzetükkel össze-vissza hadonászó gyereket. Álljatok fel, integessetek a füzetrel – mondta –, majd tegyétek magatok mögé a székre, a kezetekkel is integessetek! Remek, most üljetek le! Szinte mindegyikük a füzetre ült, ami aztán nem is került elő többé... S Péter sem szólt rá a gyerekekre, hanem kért tőlük valamit, feladatot adott neki. Beszélgettünk később minderről, s azt mondta, ha egy felnőtt tudja, hová akar eljutni, határozottan indul el egy magasabb rendű cél felé, ami nem pénz és nem hatalom, akkor hátranézve azt fogja látni, hogy egy csapat gyerek követi. A kicsik ugyanis vágynak arra, hogy egy olyan felnőttet kövessenek, aki jó irányba megy...Ezért is kell nekünk minden koncertünkön, minden énekórán hitelesnek lennünk, hiszen minden fellépés visszajelzés. Annak idején kissé félve kezdtünk neki az első énekórának, szorongtunk amiatt, miként fog sikerülni, ma pedig már pontosan tudjuk, hogy nem történhet semmi olyan ezeken a foglalkozásokon, ami eddig nem történt meg, és mindenre van megoldás.

A több, mint öt évtizede aktív Muzsikás együttes Magyarország egyik zenei nagykövete. Elsőként sikerült elfogadtatniuk a világban a magyar népzénet, mint önálló, minden más műfajjal egyenértékű zenei stílust.

Rendhagyó énekóra – Muzsikás módra¹

– *Miként született a gondolat, hogy énekórát tartsanak az iskolákban?*

– Az egyik próbára Sipos Mihály azzal a hírrel érkezett, hogy képzeljétek el, az iskolai tanrendben heti kettőre csökkent az énekórák száma! Ezt hallva a többiekkel tanakodni kezdtünk, hogy mit tehetnék ez ellen a mi eszközeinkkel. Kodály gondolata jutott az eszünkbe, mely szerint, ha már nincs a zene az oktatás középpontjában, ahogy ő megálmodta, akkor legalább a fogékony korban zenei élményhez kell juttatni a gyerekeket. Ez volt hát a célunk, amikor kitaláltuk a Rendhagyó énekórát. Nem tartozunk ennek a korosztálynak a népszerű sztárjai közé, sokszor azt sem tudják, hogy kik vagyunk. Amikor először találkozunk, akkor csak négy koros zenészt látnak, akik ráadásul olyan hangszerekkel érkeznek – hegedű, brácsa, nagybőgő –, amelyekkel nem sokszor találkoznak. A túlnyomó többségük életében nem járt még élő hangversenyen, s nem is tudja milyen az. Viszont ezen az órán a zene ott, közvetlen előttük születik meg, Kölcsonösen hatunk egymásra, s megélhetik azt is, hogy maguk is ennek a misztériumnak a részesévé válnak. Bár nem mindig könnyű megteremteni mindezt délelőtt tízkor, egy túlszűfolt tornateremben... De mára már kialakult a rendszerünk, az elhangzó zenék között mesélünk nekik. Persze más történeteket mondunk a kisebbeknek és mást a nagyobbaknak. Az alsósoknak azt mutatjuk meg, hogyan szólnak a hangszerek, hogy muzsikálnak együtt a zenészek, míg a kamaszoknál már arról is elhangzik néhány gondolat, hogy mi a zenének a szerepe a közösségben. Miért fontos, hogy ne csak multságokon, hanem temetésekben is szóljon a muzsika, mi módon képes a zene gyógyítani. S mennyire hálásak lehetünk azoknak, akik megőrizték és azoknak, akik időben összegyűjtötték a Kárpát-medence népdalkincsét, ezáltal ez a hatalmas, értékes örökség máig megmaradt számunkra.

¹ További képek a Függelékben

<https://www.youtube.com/watch?v=bChCBSVmmNU> (2:02)

<https://zegtv.hu/rendhagyó-énekóra-a-muzsikás-együttessel/> (2:04)

Rendhagyó énekórát tartott a Muzsikás együttes a Mindszenty iskolában. A külföldön is ismert népzenei formáció eddig közel 150 ezer diákhöz jutott el országszerte. Ezúttal 800 általános-és középiskolással ismertették meg legősibb dallamainkat.

<https://www.facebook.com/share/v/18HGwCYz9E/?mibextid=wwXlfr> (5:04)

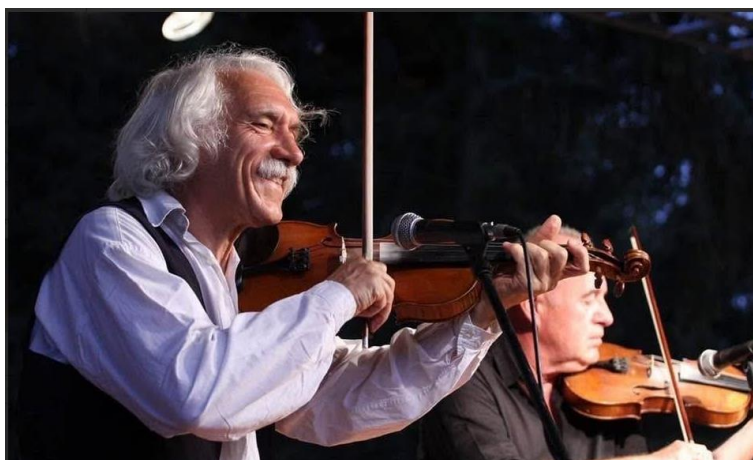
Bartók öröksége - Muzsikás Folk Ensemble a Bartók Béla Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola tavaszi diáknapiján a Muzsikás együttes tartott rendhagyó énekórát.

- *S hogyan építették fel az órákon felhangzó programot?*
- Először elmondjuk, mi történik az órán, majd zenélünk. Ezután bemutatjuk a hangszereket, külön-külön, s azt is hallhatják, miként szólnak együtt. Akadnak olyan közismert dallamok, amelyekkel már biztosan találkoztak, csak nem abban a formában, ahogy mi a falusi zenésztől tanultuk. Rávesszük őket, hogy énekeljünk közösen, miközben mi zenélünk. S miután együtt fújtuk el a Hej Dunáról fúj a szél ... vagy az Érik a szőlő... kezdetű népdalokat, mesélünk is a keletkezésükről, a nagyobbaknak pedig a szöveg valódi értelméről is. Hiszen sokszor a szövegeknek van egy másik jelentésük is, ami időnként pajzán is lehet. A népdalokban benne rejlik az egykori vaskos paraszti élet, hol szimbolikusan, hol pedig nemcsak jelképesen... Ezek a zenék teli vannak humorral, s olyan érzelmekkel, amelyekkel ma is azonosulhatunk. A hatalmas nevetések is hozzátartoznak az órákhoz. Akad számos olyan, mögöttes tartalom, amelyről csak az idősebbeknek mesélünk. De mindenkinek, kicsiknek és nagyoknak egyaránt élmény jelent az óra. Ahogy Sipos Misi a gyimesi halottkísérőt játssza hegedűjén a kisdíákoknak, látszik rajtuk, hogy megértik az üzenetét, s azt is, hogy a zene vigasztal, gyógyít. A zeneoktatás talán legfontosabb célja, megtanítani a diákokat, hogy képesek legyenek megkülönböztetni a jó zenét a silánytól. Erre törekszünk mi is ezeken az órákon, megmutatni az értékes zene erejét.

Gyakran eszembe jutnak egy kiváló erdélyi primás szavai: „A jó zene az igazat mondja, a rossz pedig hazudik magának.” A népzene értékes, az idő kirostálta belőle a gyengét, mi ezt adjuk át ezeken az órákon.

– *Milyen visszajelzések érkeznek? Mit jelent mindez az iskoláknak, s mit jelent az együttes számára ez a sorozat?*

– A legnagyobb elismerés számunkra minden alkalommal a gyerekek szemének csillogása. A kicsik sokszor még ölelgetni odajönnek hozzánk az előadás végén. Eddig kivétel nélkül mindegyik énekórát sikeresnek éreztük. Időnként nehezebb a dolgunk, érezzük, hogy itt most falakat kell áttörnünk. Ekkor ráteszünk még egy lapáttal. A gyerekek őszinték. Ha nem tudjuk lekötni őket, akkor abban a másodpercben elkezdnek izegni-mozogni. Ezért is megható az az áhítatos figyelem, ami az óráinkon megszületik. Érdemes miatta hajnali négykor kelni, hogy nyolckor már egy határ széli kis faluban koncertezzünk. Az iskoláktól azt kérjük, hogy a rendhagyó énekórák a tanítási időben, délelőtt legyenek, s az aznapi tanítási rend a programunkhoz igazodjon. Lehetőleg minden diák legyen ott, s minden pedagógus is, mert úgy véljük nekik is szükségük van a zenére. A teremben, ami általában a tornaterem, mindenki úgy ül, hogy meglegyen velük a szemkontaktus. Csak a beszédhez kérünk erősítést, a zene akusztikusan szól. Jó, ha a helyi sajtó, rádió, tv eljön. A honlapunkon jelentkezhettek az érdeklődő iskolák. A fellépésünkért nem kérünk és nem fogadunk el semmi tiszteletdíjat, fuvarköltséget. Az iskolák számára ez ingyenes. A kezdetekkor még mi fedeztük a költségeket, s aztán sikerült főtámogatóra találnunk, a MOL-ra, s bízunk benne, hogy ez így lesz a jövőben is. A Rendhagyó énekórák útvonalát mindig Sipos Mihály tervezi, ez nagyon bonyolult logisztika, de így tudunk egy-egy nap több iskolát is meglátogatni.

Sipos Mihály

– *Mi minden változott az első órákhoz képest az évtizedek alatt?*
– Kezdetben én voltam a szóvivő, én meséltem a gyerekeknek. Ez meglehetősen nagy összpontosítást követelt, a második órát követően olyan szinten elfáradtam, hogy megszólalni sem tudtam, a többieknek át kellett venniük a műsorvezetést. Ebből aztán egy jó gyakorlat lett, ma már minden Muzsikás tag megszólal, mesél az órán. Így nem csak több órát tudunk tartani, hanem a diákokkal a kapcsolat is sokkal személyesebbé vált. Négy zenész, négy egyéniség, négy különböző megszólalás. Sipos Misi és jómagam mellett így Porteleki László és Mester László is mesél, pedig ők nem nagyon szoktak a pódiumon beszélni. Úgy érzem, így még hitelesebbek vagyunk. Ma már bátran vállalunk énekórákat vegyes korosztályú közönségnek is. Kodály álma, hogy a zene ott legyen a mindennapjainkban, ma még álom maradt. De lépésenként megyünk előre, és szeretnénk, hogy más műfajt játszó zenészek is felvállalnák ezt a küldetést. Ha lenne 8-10 csapat, aki ugyanígy járná az iskolákat, ez az ország néhány év alatt máshogy nézne ki. Talán úgy, ahogy Kodály szerette volna...

Réfi Zsuzsanna

FÜGGELÉK

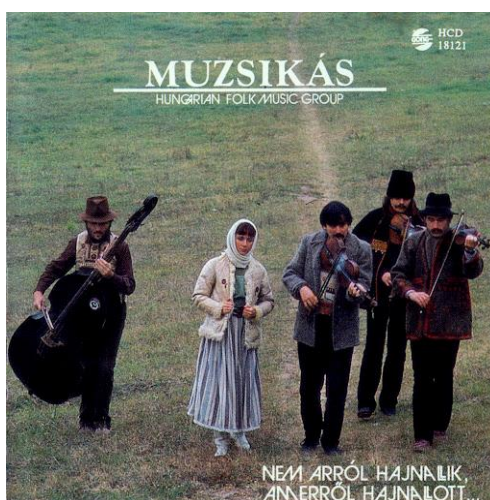
Muzsikás-Rendhagyó Iskolai Énekóra képek- különböző helyszíneken:

A MUZSIKÁS EGYÜTTES FELVÉTELEIBŐL

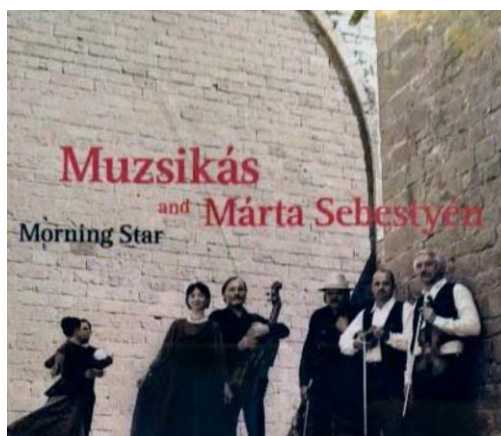
[Teljes lejátszási lista megtekintése \(11 felvétel\)](#)

© 1986 HUNGAROTON RECORDS LTD

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(13 felvétel\)](#)

© 1993 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Muzsikás and Marta Sebestyén Morning Star \(1:03:16\)](#)
(1997)

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(25 felvétel\)](#)
© 1998 Muzsikás

[Muzsikás 40 - Jubileumi koncert a Sziget Fesztiválon \(51:58\)](#)
(2013)

[Muzsikás teljes adás \(M2 Petőfi TV - 2020.11.02.\) \(59:21\)](#)

A több, mint négy évtizede aktív Muzsikás együttes kétségkívül a legismertebb népzenei formáció idehaza és külföldön. Az 1973-ban alakult trió (Csoóri Sándor, Hamar Dániel, Sipos Mihály) két tagja azóta is a Muzsikás zenésze. A heti rendszerességgel tartott Muzsikás klub volt az első, ahol nagy hangsúlyt fektettek a táncok és az énekek tanítására. Később ez a forma vált általánossá és ez lett a városi "táncház". Számos díj és kitüntetés birtokosai. Ezek közül is kiemelkedő a Magyar Művészetért Díj, a Liszt Ferenc díj, a Magyar Örökség díj, a Kossuth díj és a Prima Primissima díj. Az együttest 2008-ban európai zenekarként elsőnek a legrangosabb nemzetközi világzenei díjjal, a WOMEX-díjjal is elismerték. 2016-tól gyakori vendégük a fiatal népdalénekes nemzedék talán legígéretesebb tagja, Kacsó Hanga, a Fölszállott a Páva tehetségkutató győztese.

[Muzsikás & Kacsó Hanga \(vendég: Ferenczi György és az 1ső Pesti Rackák\) \(teljes koncert, 2021\) \(57:15\)](#)